

Paul Tarnow Johann Hagenow

Disputatio De Peccato, Eiusque Speciebus, Originali & Actuali : Cuius capita sunt tria: I. De Peccato in genere ... II. De Originali tres explicat controversias ... III. De Actuali, duas quaestiones tractat ...

Rostochii: Myliandrus, 1604

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77190715X>

Druck Freier Zugang

R. G. - Med 1604 Tarnow, Paul

trahatur. 3. ad quos propagetur. 4. Sol
jam actualia quædam. Secunda, de n
peccati orig. duobus problematibus e
ejus vera definitio. 2. Si ne concupisc
baptismum reliqua, ex se & in se conf
Tertia, de malis peccatam originale c
tidem quæsitæ continet: 1. An infante
ptizat iſex ejus reatu condemnentur
tiores in hac vita propter illius pecca

DISPUTATIO
DE
PECCATO, EJUS-
QUE SPECIEBUS, ORI-
ginali & Actuali.

Cujus capita sunt tria—:

- I. De Peccato in genere: *Quæ sit ejus vera definitio?*
- II. De Originali tres explicat controversias: Prima, qua-
tuor quæstionibus absolvitur: 1. Sitne aliquod peccatum
originis in omnibus hominibus, quod per propagationem
carnalem à parentibus traiciatur. 2. An ab utroq; parente
trahatur. 3. ad quos propagetur. 4. Solumne, an cum eo et-
iam actualia quædam. Secunda, de natura & conditione
peccati orig. duobus problematibus exponitur: 1. Quæ sit
ejus vera definitio. 2. Sitne concupiscentia in renatis post
baptismum reliqua, ex se & in se considerata, peccatum.
Tertia, de malis peccatum originale consequentibus: to-
tidem quæstia continet: 1. An infantes Christianorum ba-
ptizati ex ejus reatu condemnentur? 2. Quæ mala adul-
tiores in hac vita propter illius peccati reatum patiantur.
- III. De Actuali, duas quæstiones tractat: 1. Sitne aliquod
natura sua veniale? 2. An electi mortalibus & regnantibus
gratiam Dei, fidem & Spiritum S. amittant?

De quibus

AUXILIANTE DEO TRINIVNO,
Præside

M. PAVLO TARNOVIO

respondebit

IOHANNES HAGENOVIVS Marchicus.

Cum Consensu Reverende facultatis Theologicae.

Rostochij Typis Stephani Myliandri. Anno 1604.

R. h. - theol. 1604 Tarnow, Paul

1604

DISPUTATIO
DE
PECCATO, EJUS-
QUE SPECIEBUS, ORI-
ginali & Actuali.

Cujus capita sunt tria :

- I. De Peccato in genere: Quæ sit ejus vera definitio?
- II. De Originali tres explicat controversias: Prima, quatuor quæstionibus absolvitur: 1. Sitne aliquod peccatum originis in omnibus hominibus, quod per propagationem carnalem à parentibus traiciatur. 2. An ab utroq; parente trahatur. 3. ad quos propagetur. 4. Solumne, an cum eo etiam actualia quædam. Secunda, de natura & conditione peccati orig. duobus problematibus exponitur: 1. Quæ sit ejus vera definitio. 2. Sitne concupiscentia in renatis post baptismum reliqua, ex se & in se considerata, peccatum. Tertia, de malis peccatum originale consequentibus: totidem quæstia continet: 1. An infantes Christianorum baptizati ex ejus reatu condemnentur? 2. Quæ mala adultiores in hac vita propter illius peccati reatum patiantur.
- III. De Actuali, duas quæstiones tractat: 1. Sitne aliquod natura sua veniale? 2. An electi mortalibus & regnantibus gratiam Dei, fidem & Spiritum S. amittant?

De quibus

AUXILIANTE DEO TRININO,
Præside

M. PAVLO TARNOVIO

respondebit

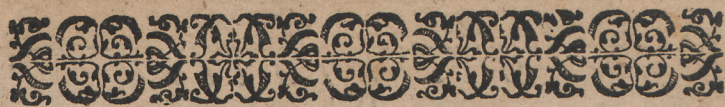
IOHANNES HAGENOVIVS Marchicus.

Cum Consensu Reverende facultatis Theologicæ.

Rostochij Typis Stephani Myliandri. Anno 1604.

R. u. - theol. 1604 Tarnow, Paul

1604

VIRIS

*Nobilitate generis, pietate, sapientia, rerum usu, au-
toritate & virtute eminentissimo.*

**Dn. PANTALEONTIA BISMAR-
CKEN** in Crewese & Breist hæreditario &c.

*Clarissimo, doctissimo, humanitateq; longè præ-
stantissimo*

Dn. VVILHELMO BOKELIO
Med. Doctori ac physico Stendaliensium
ordinario.

Clarissimo & Doctissimo

Dn. M. IOHANNI POSSELIO
Græcæ Linguae in Rosarum Academia Pro-
fessori publico.

NEC NON

*Auctoritate, Eruditione & virtutum genere
conspicuo*

Dn. VVERNERO MORINGIO
juniori, civi Stendaliensium primario.

*Dominis Macenatibus, patronis, fautoribus & con-
sobrino, suis observantia & honoris cul-
tu perpetuo colendis.*

*Hoc exercitium disputationis Theologicum Grati-
tudinis & observantiae ergò reverenter & submis-
sè dedicat & consecrat respondens.*

E peccato qua controversantur hodie à theologia partim generalia dici possunt ad universam illius naturam & conditionem, partim specialia ad quasdam ejus species pertinentia. Eorum nos precipuas quaestiones attingendo tractatiunculam nostram in tria capita distinguemus: I. De peccato in genere, Quæ sit vera ejus definitio? II. De originali in quo tres controversiæ: Prima quatuor quaestionibus absolvetur: 1. An sit peccatum originis in omnibus ab ipso eorum ortu. 2. A quo trahatur. 3. ad quos propageretur, 4. Solumne, ante cū eo actualia. Secunda de natura & conditione peccati orig. duobus constabit problematibus: 1. Quæ sit vera peccati originalis definitio. 2. Sitne concupiscentia in renatis post baptismum reliqua in se & ex se peccatum. Tertia de malis originale peccatum consequentibus, duobus quaestis comprehendetur: 1. An infantes baptizati ex reatu illius peccati condemnentur. 2. Quæ mala adultiore in hac vita ex eodem sustinere cogantur. III. De actuali totidem problemata continebit: 1. Sitne aliquod natura sua veniale. 2. An mortalibus electi gratiam Dei, fidem & Spiritum S. penitus excutiant?

DE PECCATO IN GENERE.

I. In mysterijs fidei nihil quidem leve aut humile, sed omnia sublimia, & longè sunt gravissima: alia tamen alijs graviora & sublimiora. Inter hæc numeratur universa doctrina de peccato, in primis ea pars, quæ agit de originali. nam, ut ait August: lib. de moribus Eccles. cap. 22 Nihil peccato

originali ad predicandum notius, nihil ad intelligendum secretius. Et lib. 1. adversus Iulianum c. 2. de eodem hoc fidei Christianæ capite scribit: Alia sunt, in quibus inter se aliquando etiam doctissimi atq; optimi regula Catholicæ defensores, salva fidei compage, non consonant, & alius alio de una re melius dicit & verius: hoc autem, unde nunc agimus, ad ipsa fidei pertinet fundamenta. quisquis in Christiana fide vult labefactare quod scriptum est. per hominem mors & per hominem resurrectio mortuorum: & sicut in Adam omnes moriuntur, ita in Christo omnes vivificabuntur; totum quod in Christum credimus, auferre molitur.

II. Difficultatis illius, quæ est in hoc articulo permagna, causa partim ab ipsius peccati $\pi\epsilon\pi\alpha\theta\epsilon\mu\kappa\acute{\omicron}\varsigma$ conditione, partim ab intellectus nostri caligine, partim ab hereticorum multiplici varietate afferri possent quam plurimæ: nec pauciores, quibus hujus articuli gravitas scitu & creditu necessaria ostenderetur. Verum nobis id non est propositum, ut quæ in hoc articulo doctrina Christiana explicando tractari non inutiliter possunt, congeramus omnia, sed ut $\chi\epsilon\iota\sigma\tau\epsilon\gamma\omega\gamma\iota\alpha$ nostra qualicumq; aditum patefaciamus $\Phi\iota\lambda\omicron\sigma\theta\epsilon\omicron\lambda\omicron\gamma\omicron\iota\varsigma$ Iuvenibus, qui id à nobis postularunt, ad cognoscenda controversiarum, quæ hodiè agitantur à Theologis, momenta & capita præcipua. Itaq; omisis illis, quæstiones in hoc capite fidei nostræ controversas proponere aggrediemur. Earum aliæ sunt de peccato in genere, aliæ de ejus speciebus, originali & actuali. De illo quaritur & controvertitur: Quid in genere sit peccatum: Solumne dictum vel factum vel concupitum contra legem æternam, ut vult ex August. lib. 22. contra Faustum c. 27. Bellarminus: An vero præter hæc etiam alia ad ejus naturam, explicandam & definitionem integrè constituendam pertineant? Pontificijs illud, nobis hoc veritati consentaneum videtur.

III. Hujus controversiæ tractationem ut legitima ratione instituamus, à simplicium terminorum explicatione eam ordiemur. Peccare itaq; Latinis dictum creditur, quasi pecicare vel pecucare h. e. pecudis more lineas à Deo & naturæ homini circumscriptas transilire: Id quoniam actu tantum fieri videtur, Græci & Hebræi melius omnem à legitimo ordine aberrationem, h. est, non modo commissionem & actum illegitimum, sed etiam omissionem & defectum vocabulis $\alpha\mu\omega\sigma\lambda\acute{\alpha}\nu\epsilon\upsilon\varsigma$ & NON exprimunt, atq; illum $\epsilon\tau\acute{\omicron}\mu\omicron\upsilon\varsigma$ ex α $\sigma\epsilon\gamma\eta\tau\iota\kappa\acute{\omicron}\varsigma$ & $\mu\acute{\alpha}\rho\tau\eta\tau\eta$ deducunt: hoc vero aberrationem à præfixo scopo propriè denotare ex Iud. 20. v. 16. ostendunt.

dunt. Aberratio a. & deflexio cum & in natura & in artibus & in moribus contingat, sciendum est de intermedia hic non agi, sed tantum de duabus extremis, quatenus sunt in natura nostra & in meribus nostris, atq; à D. Ioh. 1. epist. 3. v. 4. una voce ἀνομιὰ describuntur. Etsi enim illæ artificum deflexiones & aberrationes ex prima omnis mali scaturigine ortum habeant, & quod à legitimo secundum artem ipsorum agendi modo deflectunt, peccata in suo genere dici queant: huc tamen ad considerationem theologicam non pertinent, ubi omnis aberratio respectu legis divinæ, quæ de istis artificijs nihil præscribit, attenditur. ex quæ etiam liquet, neq; nos de naturæ universæ inordinationibus & aberrationibus tractationem instituere, sed quantum ad nostram conditionem pertinet, earum explicationem texere.

IIII. Aberratio illa atq; deflexio naturæ nostræ & actionum à lege naturaliter nobis insita & divinitus repetita cum non sit uniusmodi, sed plurimum, antequam ad examen definitionis accedamus, illos omnes referre & definiti naturam plenius explicare operæ præcium videtur. Ut itaq; ab ipso fonte omnis mali in primis parentibus nostris hanc disquisitionem exordiamur, & ad universam ejus exundationem in posteros perducamus, primum protoplastorum peccatum, quod causa reliquorum existit in ipsis & posteris omnibus, fuit actualis transgressio interdicti de fructu arboris vetitæ non comedenda, quo & se & posteros suos universos non solum reos fecerunt iræ Dei, calamitatum omnis generis, mortis deniq; cum temporaria tum æternæ, sed insuper spoliarunt omnibus illis bonis, quibus ornati erant, in ipsa ad imaginem Dei creatione, & ad mala quævis appetenda perpetrandaq; propensos reddiderunt. Hanc ipsorum ἀνομιάν & violationem legis, appellabimus peccatum primum: Ex illo quicquid in nos omnes ipsorum posteris redundavit mali, sive illud ad reatum culpæ & ἀνομιάν sive ad corruptionem pertineat, peccatum ortum indigetare poterimus. Hoc autem cum in nobis sit non inada velus radix & arbor malorum culpæ & pænæ omnium, eaq; putris & vitali succo destituta, quæ facit, ut simus ad bonum proferendum steriles & impotentes, ad malum vero inclinati & propensi: atq; insuper fructus pessimi & abominabiles ex illo defectu boni & proclivitate mali proveniant: ut arbor à fructibus discernatur, hos quidem actualia, illam originale peccatum appellare consuevimus: quoniam illa actuum b. c. cogitationum, dictorum factorumve aberratione à lege

fiunt: hoc vero nobis à prima statim origine inest, & origo omnium actuum existit.

V. Atq; hæc omnia ad propriam in hoc articulo vocis peccati significationem pertinere iudicamus: quæ vero tropica & modificata ejus usurpationes præterea in scripturis occurrunt, de ijs, cum ad institutum nostrum non pertineant, nihil addemus. Explicata igitur ὁμοφυσιὰ & ostensa varietate & amplitudine, quæ est in voce & natura definiti, quæ sit vera ejus definitio, quodammodo patet. Eam D. Iohannes 1. epist. 3. v. 4. uno verbo absolvit, dum ait ἡ ἀμαρτία ὅτιν ἡ ἀνομία. Hæc cum sit latior quam adversariorum (id quod ex collatione utriusq; accurata fiet evidens) illam iusta & legitima angustiolem esse sequitur. Sed cum illam eandem Bellarm. lib. 1. c. 1. de statu peccati & amiss. gratiæ, uno membro locupletare audeat, eo assumpto latiore definitio fieri: imo si secundum artium præcepta examinetur, improprijs verbis compositam esse apparebit: quæ singula evidentia majoris causæ plenius explicare & persequi conabimur.

VI Angustiolem definitio esse hoc syllogismo fiet evidens: Definitio, quæ non complectitur totam definiti naturam, est angustior. Talis est illa Augustini. E. angustior. Minor probari potest duobus modis: 1. ex sententia nostra vel potius ipsius scripturæ, cui illa tota innititur: Ad peccatum pertinent etiam defectus non modò actuum, sed etiam potentiarum, quas Deus integræ nature inseruit: quod ex legis divinæ sententia, quæ totam naturam nostram, ut erat creata, sibi conformem postulat, & ex ijs, quæ nos cum antea de universa peccati natura diximus, tum deinceps de originali dicturi sumus, manifestum est. Dicta, facta, cogitata contra legem non sunt defectus potentiarum, sed actuum. E. non explicant universam peccati naturam. Quod autem pontificij omnes illos defectus instar vulnerum naturæ & in miseriarum nostrarum tantum numero, non autem peccatorum classe habent, de eo dicitur inferius 2. Idem ostendi potest ex concessu Bellarmini: Ad peccati naturam integrè explicandâ duo pertinent: libera præcepti transgressio, eaq; transiens, & macula post transgressionem remanens, Bell. lib. 5. c. 17. de statu peccati. Definitio Augustiniana convenit peccato, ut peccatum significat actum transeuntem, non ut significat maculam permanentem, ut concedit Bell. lib. 5. cap. 20. E. illa definitio tantum alteram ejus partem, ipso adversario testante, explicat, & proinde angustior est definitio. Quod autem ab eodem Bellarm. affertur, tuendi sui erroris causa magis, quam

quàm defendendi Augustini, qui tali patrono opus non habet, peccatum in
ea definitione, quæ magis nota est, definiti solere, id quia contra naturam &
leges definitionum accuratarum est, quæ universam definiti naturam, non
aliquam ejus particulam, quæ magis sit nota, comprehendere debet, quæ
frivolum sit, liquet. Et sane mira videri non immerito potest Iesuitæ
tanta benignitas, quæ in definitionibus popularem rationem admittat,
cum D. Kemnitium, in loquutionibus Augustini, ex eadem interpretatione
sumentem non ferat (lib. 5. cap. 8.) quamvis cum populo loqui licere, ex
artificum autè præscripto bonas definitiones constituendas esse non ignoret.

VII. Latiorera fieri eandem definitionem addito Bellarm. supple-
mento, ita evincitur: Definitio generalis, quæ ulterius extenditur, quam
definiti natura & species ejus concedunt, est justa latior. Talis est Augu-
stini, si addatur voluntarium: venatorum enim multa sunt contra legem
dicta, facta & cogitata, ideoq; irrefragabiliter peccata, & tamè involuntaria,
ut ex testimonio Apl. Rom. 7. v. 19. liquet, Bonum quod volo non facio,
malum quod nolo, hoc ago: & in defectibus potentiarum τὸ ἐξ ἄσθεν nec
ipsi adversarij agnoscunt: illos tamen peccata esse, apostolica definitio &
eorum secundum leges consideratio evincunt. Adde absurda & falsa ex
hac voce, si in definitionem peccati intromittatur, emergentia: qualia sunt
peccati origin: extenuatio & quorundam actualium ex subreptione citra
voluntatis perfectum assensum designatorum excusatio, imò è classe pec-
catorum tantum non exemptio. ita enim argumentantur: Quantum
carentia justitiæ originalis habet in nobis de voluntario, tantum habet de
peccato. At minimum habet de voluntario. Ergo minimum de pec-
cato. Similis est collectio de actualibus. Hinc ad pœnarum assimatio-
nem descenditur, quas pro omnibus illis mitissimas, imò pro quibusdam nul-
las statuunt. Quantum verò peccati, ejusq; pœnarum atrocitati admittitur,
tantum Christo ejusq; merito detrahitur. Iam quod Bellarm. l. 1. c. 1. de
statu peccati, comminiscitur ad necessitatem particula de voluntario in
definitionem peccati generalem intromittenda ex eo, quod lex tantum ijs
proprie detur, qui habent usum liberi arbitrij; illo ipso satis prodit, quam
proprie infantes peccatum habere statuat: id quod ex hac ratiocinatione
intelligitur. Lex tantum ijs proprie datur, qui habent usum liberi ar-
bitrij. Infantes illum non habent. E. illis proprie lex non est data.
Vbi autem proprie non est lex, ibi nec proprie est peccatum. Infantibus pro-
prie lex non est data. E. nec proprie est peccatum habent.

VIII. De-

VIII. Denique non proprijs verbis esse illam peccati definitionem constitutam, ex ipso Bell. lib. 5. c. 14. probare licet hoc modo: Vbi (subjectum *ἁμαρτίας* nominatur, & inherens *ἀπομίμια* tantum intelligitur, ubi improprietas quedam committitur. In definitione illa peccati dicta, facta, concupita contra legem tanquam subjecta *ἁμαρτία* nominantur, & ipsorum tantum *ἀπομίμια*, inherens intelligitur (non enim omne, quod disidet à legis norma, ut verè ait Bell. vel cum illa pugnat, est *ἀπομίμια*, & formaliter peccatum: alioqui Diabolus, homo, voluntas & actiones humanae, ut ibidem rectè addit, forent peccatum sive *ἀπομίμια*) E. improprietas quedam in definitione peccati committitur. Hæc autem cum vitiosè definitiones, sequetur illam à Bellarm. laudatam esse vitiosam. Licebit idem, *ἀπερὸς* si velimus, alia ratione ostendere. Accidens enim vitiosè, definitur per subjectum. Arist. top. 4. c. 3. At illud fit in hac definitione. E. vitiosè.

IX. Hæc vero dum veritatis illustranda causa contra nebulas Jesuitæ descripsimus, nequaquam clarissimum illud Ecclesiæ primitivæ jubat S. Augustinum imperimus: sed quæ ab ipso dicta sunt uno loco imperfectius vel incommodius, ex alijs supplenda explendaq; judicamus, idq; non tantum rei aequitate & ipsius pace atq; concessione, qui qualis ipse fuit in aliorum hominum scriptis censendi, tales velit alios in suis legendis: verum etiam factis & exemplo adversarij nostri, qui ipse in lib. 5. cap. 20. de statu peccati hanc definitionem August. tantum in ea significatione peccati factam esse ait, quæ magis nobis nota est. Magna autem pars peccati nobis ob caliginem mentium nostrarum non est nota (Psal. 19. v. 13. Delicta quis intelligit! ab occultis meis munda me. Psal. 90. v. 8. absconditum nostrum proponis lumini faciei tue) E. magna pars peccati in ea definitione non est comprehensa.

X. Caterum quod Bellarminus perfectissimam peccati definitionem ab Evangelista & apostolo Iohanne 1. cap. 3 v. 4. in *ἵνα ἡμεῖς ἐκείνου* doctrinæ & in *ἀπομίμια* sive refutatione nostrorum argumentorum de concupiscentia in renatis reliqua, modo latam nimis esse innuat. (cum non omne quod disidet à legis norma & cum illa pugnat *ἀπομίμια* sit, ut ex natura, artiumq; aberrationibus constat, & Diabolus, homo, voluntas & actiones nostræ aberrantes, nec tamè iniquitas & *ἀπομίμια* ipsa facta comprobant) modò seria responsione non egere arbitretur, sed per locum eludi posse & solere

& solere aserat, in eo primum sibi ipsi parum constat, qui hanc definitio-
nem l. 2. c. 18. de statu peccati ita commendat, ut nec rectius, nec brevius
peccatum definiri potuisse dicat. Deinde præter blasphemias omni sua
Ἐριστολογίᾳ nihil nisi meram Sophisticam in luccm producit, quæ depræ-
benditur & discutitur facillimè, si secundum subjectam materiam & ex
Apostoli mente ἀνομιᾶν & aberrationem non à quavis lege, sed ab ea tan-
tum, quæ homini divinitus indita & præscripta est, intelligamus, & aberræ-
tionem ipsam inhærentem à subjecto, cui in hæret, h. e. ἀμαρτωλῶν ab
ἀμαρτία ἐνοικῶσιν Rom. 7. v. 17. περιεχόμενῃ ibid. v. 21 καὶ ἐπι-
ερετῶ Heb. 12. v. 1. distinguamus, ut antea thesi 8. monuimus.

II. DE PECCATO ORIGINALI.

I. De peccato in genere hætenus: Sequitur de ejus speciebus, originali
& actuali. De originali variæ sunt quæstiones, quas omnes tractare alterius
est loci, nobis controversiarum præcipuas attingisse sufficiat. Earum prima
est, sitne aliquod peccatum originis, quod per generationem car-
nalem à parentibus trahatur? Pelagius olim & hodie Anabaptista id
negant: ille enim asseruit, peccatum primorum hominum nocuisse posteris
non propagatione sed exemplo, quoniam ipsum imitati sunt omnes, qui po-
stera peccarunt: hi vero illud appellant Augustini figmentum, simile Ma-
thematicorum hypothësis, de Eccentricis & epicyclis, qui licet in celo
revera non sint, tamen ab artificibus statuuntur, ad rationes Φαινομένων
reddendas. Nos autem cum orthodoxa Ecclesia statuimus, illud revera
esse, & per generationem à parentibus in liberos propagari. Pontificij qui-
dem idem nobiscum dicunt, sed neq; ex eodem fundamento, neq; eodem
sensu, ut ostendetur, cum ad peccati originalis definitionem descenderimus.

II. Peccati originalis nomine quid intelligamus, ex præcedentis cap-
ituli 4. quodammodo innotescere potest, & fiet id ipsum notius, ex ijs, quæ
deinceps de eo dicemus: ut summam, quod hoc loco necesse est, ea colliga-
mus, comprehendimus ejus appellatione originalem defectum boni in pri-
ma creatione insiti, & consequentem ex eo inclinationem ad malum cum
reatu culpæ sive peccati primorum parentum: quæ mala omnia omnibus
Adæ posteris, non ab origine rerum conditarum prima, sed à propagati ge-
neris humani per carnalem generationem ortu, inesse scriptura veteris &
Novi Testamenti ostendit.

B

Ex

III. Ex veteri Testamento hæc occurrunt. Gen. 5. 3. genuit Adam filium ad imaginem suam (non ad imaginem Dei, quam integer habebat, sed quam post lapsum defectibus & corruptione multiplici deformatam gerebat) Gen. 6. v. 7. c. 8. 21. Figmentum cogitationum cordis humani tantummodo malum est omni die. Exod. 34. v. 7. Nullus apud te per se est innocens. 2. Paralip. 6. v. 36. Non est homo qui non peccet. Iob. 14. v. 4. Quis dabit mundum ex immundo? Ne unus quidem dabitur c. 15. v. 14. Quid est homo, ut immaculatus sit, & justus appareat natus de muliere! Ecce inter sanctos ejus nemo integer, & cæli non sunt mundi in conspectu eius: quanto magis abominabilis & inutilis homo, qui bibit quasi aquam iniquitatem. Psal. 51. v. 7. Ecce in iniquitate formatus sum, & in peccato concepit me mater mea. Eccles. 7. v. 21. Non est homo justus, qui faciat bonum & non peccet. Prov. 20. v. 9. Quis potest dicere, mundum est cor meum, purus sum ab iniquitate. Esa. 48. v. 4. Transgressorem ex utero vocavi te. c. 64. 10. Univerſa noſtra juſtitia inſtat panni menſtruo conlaminati.

IV Ex Novo Testamento ſequentia ſuppetunt, Iohan. 3. v. 6 Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu, non poteſt ingredi in regnum celo- rum. Quicquid enim natum eſt ex carne, caro eſt. Quid autem carnis nomine intelligat, cum ex contrario Spiritu vocabulo, tum ex illis patet, quibus $\Phi\rho\nu\eta\mu\alpha\varsigma\ \sigma\alpha\rho\kappa\acute{o}\varsigma\ \epsilon\iota\varsigma\ \tau\epsilon\delta\acute{o}\nu\ \epsilon\chi\theta\rho\acute{\epsilon}\nu$ dicitur. Roman. 8. v. 7. & $\epsilon\kappa\ \tau\epsilon\lambda\acute{\eta}\mu\alpha\tau\omicron\varsigma\ \sigma\alpha\rho\kappa\acute{o}\varsigma$ filij Dei & gratia naſci negantur, Iohan. 1. v. 13 imo nec boni quicquam in nobis, $\tau\omicron\upsilon\tau\acute{\epsilon}\tau\iota\nu$, $\epsilon\tau\ \sigma\alpha\rho\kappa\acute{o}\varsigma\ \eta\mu\acute{\omega}\nu$ eſſe dicitur. Rom. 7. v. 18. Omnium vero locorum $\rho\eta\alpha\Phi\iota\kappa\omega\tau\acute{\epsilon}\tau\omega\varsigma$ hoc originis malum deſcribit ille, qui extat Roman. 3. v. 10. 11. & ſeqq. Non eſt juſtus, neq; unus, non eſt qui intelligat, non eſt qui requirat Deum: omnes declinaverunt, ſimul inutiles facti ſunt: non eſt qui faciat bonum, non eſt uſq; ad unum, Sepulchrum apertum eſt guttur eorum, lingua ſuis ad dolum abuſi ſunt: Venenum aſpidum ſub labijs eorum: os eorum execratione & amaritudine plenum eſt: veloces pedes eorum ad effundendum ſanguinem: contritio & arumna in vijs eorum; & viam pacis non noverunt: nec eſt timor Dei coram oculis eorum. Rom. 5. v. 12. Sicut per unum hominem peccatum in mundum intravit, & per peccatum mors, atq; ita in omnes homines mors tranſijt, in quo omnes peccaverunt ibid. v. 16. & 18. Reatus quidem ex uno lapſu ad condemna- tionem ibid. v. 19. per inobedientiam unius hominis peccatores conſtituti ſunt

sunt multi. Rom. 6. v. 3. 4. & 6. An ignoratis, quod quicumq; baptizati sumus in Christo Iesu, in mortem ejus baptizati sumus, consepulti igitur sumus cum eo per baptismum in mortem, ut aboleatur corpus peccati. Rom. 7. v. 17. & 20. Non ego speror hoc (malum) sed peccatum, quod in me habitat. ibid. 23. video aliam legem in membris meis rebellantem legi mentis meae, & captivantem me legi peccati, quae est in membris meis. Rom. 8. v. 7. sapientia carnis inimicitia est adversus Deum 1. Cor. 15. v. 22. Sicut in Adamo omnes moriuntur, ita in Christo omnes vivificabuntur. Eph. 2. v. 3. Erasmus natura filij irae, ut & reliqui Col. 2. v. 11. in Christo circumcisi estis circumcisione, quae fit sine manibus, corpore peccati carnis exuto, per circumcisionem Christi.

V. Eisi vero in hisce & similibus alijs scripturae dictis, quibus usitate peccatum originis ab ortu nostri primo inesse nobis omnibus ex Adamo per generationem carnalem descendantibus, probari solet, multa sunt, quae ad actualis potius quam originalis peccati nos reos peragendos accommodata videntur: tamen cum haec sint velut fructus noxij, illius tanquam arboris putrida & pessima, aut tanquam tetri vapores exhalantes ex illa fetida cloaca, imo sint instar flammularum ex illo tanquam fornace citra intermissionem ardente erumpentium, & proinde esse non possint, nisi illud ante fuerit; ex his in actum prodeuntibus de illo in potentis latente tanquam ab effectis ad causas, regressu demonstrationis convenientissime concluditur. Quid? quod illud ipsum originale malum licet in Baptismo mortificatum, tamen valide tamen omnes nostri partes intimas adhuc occupatas teneat, ut quamvis vivificati in Christo, novisq; viribus instructi, non raro tamen & malum quod odimus committamus, & bonum quod volumus omitamus, imo quod eundem facimus, id non nisi pollutum & contaminatum illa originali foeditate edamus & praestemus. Ex quo itidem quomodo & quam evidententer actionum nostrarum aberrationes & deflexiones à lege, primum illud malum, arguant, unde ipsa inficiuntur, manifestum evadit.

VI. Enumeratis scripturae testimonijs aliquot rationes ex ipsis deductas subjiciemus. Prima: Qui ex immundo semine conceptus, in peccato à matre calefactus & fons, ab utero transgressor est, fingitq; malum in corde suo, omni die: enim peccato originis contaminatum esse dubitari nequit. At nos ex immundo semine sumus concepti Job. 14 v. 4. in peccato à matre calefacti & fons psal. 51. v. 7. ab utero transgressores. Esa.

27. v. 8. Malum est figmentum cordium nostrorum omni die Gen. 6.
v. 5. E. peccata originis sumus contaminati.

VII. Secunda: Quorum varivitas mundatione & ablutione opus ha-
bet, eos immundos nasci constat, mundum enim ablutione opus non habent,
Iob. 13. v. 10. At in veteri T. omnes masculi circumcissione (cujus tamen
virtus & efficacia ad femellas etiam pertingebat) in novo autem T. omnes
infantes contra discrimen, quotquot salvari & ingredi regnum caelorum de-
bent, ablutione Baptismi opus habent. E. natura sua immundi peccato.
Non autem actuali. Itaq; originali.

VIII. Tertia: Qualem naturam habet generans, talem generati ab
ipso accipiunt. At Adam eiusq; posteri omnes corruptam habent na-
turam peccato originali. E. eorum quoq; liberi talem accipiunt.

IX. Quarta: Pro quibus mortuus est Christus, ij peccato sunt polluti.
At Christus est, pro omnibus hominibus mortuus 2. Cor. 5. v. 14. 1. Tim. 2.
v. 6. E. omnes peccato polluti & proinde etiam infantes. Peccatum autem
omne cum sit vel originale vel actuale; & hoc illos non habere verisimile
sit; sequitur, illo eos esse pollutos.

XX. Quinta: Vbi fructus proveniunt, ibi arborem esse necesse est. In no-
bis omnibus proveniunt fructus pessimi. E. in nobis arborem h. e. peccatum o-
riginale esse necesse est.

XI. Sexta: Qui mortis juri subjecti, ij quoq; peccato sunt infecti, Rom.
6. v. ult. stipendium peccati mors. At omnes sumus mortis juri subjecti,
adeo ut nec infantes sint exempti, id quod exempla eorum, qui vel in u-
tero, vel in partu, vel post moriuntur, antequam usum rationis asse-
quantur & peccata actualia perpetrare. E. omnes peccato sumus infecti.

XII. Huic primae controversiae de peccato originis subnectuntur à Bell.
lib. 4. c. 13. tres quaestiuunculae, quarum prima est: A quo trahatur pec-
catum originis, an ab Adamo tantum, an vero etiam ab Eva!
Bellarm. asserit ab Adamo tantum: quod licet non expresse statim addat,
ex sequentibus tamen apparet, ubi quaerit, Nunquid peccatum Eva ad
posterios traductum fuisset, si ipsa sola peccasset, Adamo in integritate perma-
nente: Ad quod quaesitum more suo, sententijs scholasticorum in utramq;
partem prolatis, ipse concludit, ex Eva nec peccatum nec mortem trañien-
dam fuisse. Nos vero contrarium sentimus, & ab utroq; protoplasto hoc ma-
lum in nos derivari asserimus.

XIII. Sententiae nostrae firmamenta ex illis ipsis, quae pro se adducit te-
suis,

suita, desumimus: Primum: Si in Eva fuimus velut in principio aliquo, quantumvis passivo; necesse est talem fuisse naturam nostram, quale est illud principium. At hoc principium, ipsa peccante, fuisset impurum & peccato contaminatum. E. nostra quoque natura ex illo principio producta fuisset impura & contaminata peccato. Propositionis necessitatem ostendimus deducendo contrariam sententiam ad impossibile: Si alia eaque mundior in nos derivata fuisset natura, quam fuisset prima omnium nostrum matris, mundus ex immonde natus fuisset. At hoc est impossibile, Job. 14. 4. E. & illud.

XIII. Deinde: Si in Adamo omnes moriuntur, etiam in Eva. At prius. E. & posterius. Propositionis connexio ex Gen. 2. 24. patet, ubi duos illos homines protoplastos in carnem unam futuros ait Deus: quo ipso ostenditur, quid ad Iesuita exceptionem respondendum sit, qui putat, si ab Eva peccatum traheretur, apostolum non dixisse, in Adamo omnes moriuntur, sed in Eva, quia haec primum peccavit. Cum enim & haec & ille fuerit principium generis humani tam arctum, ut pro una carne sint habendi, nominato uno comprehenditur, alterum. Adamum autem procul dubio nominare maluit, quia ille uxorisque caput, & ut generationis ita propagationis peccati, quae cum illa inseparabili nexu post lapsum juncta est, auctor primarius: à digniore enim, ut vulgo loquimur, fit denominatio. Praeterea usitatum esse scimus, posteritatis & prosapiarum recensionem ita institui, ut viri soli nominentur, non exclusis horum foeminis sive conjugibus. Quod itaque in Genealogijs & familiarum descriptione frequens est, id in ijs, quae ipsis conjuncta sunt perpetua, non insolens aut exceperit putabimus.

XV. Secunda questio est: Ad quos trahatur peccatum originis, nunquid ad omnes, qui ex Adamo per carnalem generationem descendunt, an vero aliqui excipiantur? zwinglius & ipsius affectus etsi à materiali peccati purum statuant neminem: à formali tamen aliqua parte, (ut ita loquamur) immanes dicunt priorum nasci liberos, dum hos morbum & languorem hereditarium ex parentibus quidem trahere asserant, damnationi vero idcirco obnoxios esse negant: de quo dogmate nos alibi, iuvante Deo: Pontificiorum vero permulti Mariam Proterogoniam esse omnium peccati, etiam originis, expertem fuisse contendunt: quam opinionem licet Bellarminus non pro re certa & explorata adeoque pro fide catholica tenendam affirmare hoc loco audeat, tamen nec

hereticam nec erroneam, sed piam ac probabilem & contraria sententia longè probabiliorem esse contendit: cui assertioni nos sequentes rationes opponimus.

XVI. Prima: Si scriptura omnes peccato originis infectos clamat, ut nunc prater Christum excepto, Maria non fuit immunis ab illo, sed scriptura omnes originali peccato infectos esse clamat. Rom. 5. v. 12. in quo omnes peccaverunt 1. Cor. 15. 22. In Adamo omnes moriuntur 2. Cor. 5. v. 14. Si unus pro omnibus mortuus est, omnes igitur mortui fuerunt. De Christo autem expressè scribitur, quod fuerit tentatus per omnia, sed absq; peccato Heb. 4. v. 15. quod sit ὁσιος, ἀγαθός, ἀμίαντος, κενωμένος ἑαυτοῦ διὰ τῶν ἀμαρτωλῶν Heb. 7. v. 26. quod peccatum non novit 2. Cor. 5. 21. quod peccatum non fecerit, nec dolus in ore ejus sit inventus 1. Pet. 2. 22. quod peccatum in eo non sit 1. Joh. 3. 5. unde agnus dicitur immaculatus 1. Pet. 1. 19. E. Maria non fuit immunis à peccato originis.

XVII. Secunda: Qui cum peccato concipiuntur, peccato infecti nascuntur. At Maria cum peccato concepta fuit, ipso Bellarm: concedente l. 4 c. 16. E. etiam peccato infecta fuit nata.

XVIII. Tercia: In quibus actualia, in ijs originale. fructus enim esse non possunt, ubi non est arbor. At in Maria fuerunt actualia, quod vel sola amissio filij duodecennis, in itinere Hierosolymitano, arguit E. & originale.

XIX. Quarta: Propter quos mortuus est Christus, illi peccatum originis habuerunt. At Christus propter omnes mortuus est 2. Cor. 5. 14. 1. Tim. 2. 6. E. omnes peccatum originis habent, & proinde etiam Maria, que Salvatorem quoq; suum agnoscit filium Luc. 1. v. 47.

XX. Quinta: Qui sua culpa ærumnis & morti sunt obnoxij sunt, ij quoq; peccato maculati: Maria ærumnis & morti fuit obnoxia, & quidem sua culpa. E. etiam peccato fuit maculata.

XXI. Tercia & ultima quaestio, quam Bellarm: prima controversia subiunxit, hæc est: Quodnam peccatum per generationem traiciatur ad posteros, illud ne unum, quod Adam primo commisit (id est originale) an cetera omnia cum ipsius Adæ tum aliorum parentum? Bellarm: illud solummodo asserit, hæc vero in totum negat traici: Nos etiam de his aliqua, saltem quod ad propensionem & initia actionum quarundam malarum, quibus dediti fuerunt parentes, interdum traici & propagari, non improbabiliter cum Augustino (Ench. 6. 36.) statui & dici putamus.

XXII.

XXII. Huic quaestioni, ne quis ἀπὸ τῆς ἱερολογικῆς μετὰ τοὺς ἄλλους
à nobis tractari autemet, occasionem Pelagianos dedisse ex Augustino collige-
re liceat. hi enim contra orthodoxos pro errore suo stabiliendo ita argumen-
tabantur: Si originale peccatum Adæ in posteros transijt, eo quod hi
in ipso tanquam radice fuerunt, etiam cetera actualia transijisse necesse erit.
Sed hæc non transiverunt. Ergo originale. Propositionem hujus Sophisma-
tis etsi rejicere compendiosius forte fuisset: non enim parem utriusq; esse ra-
tionem vel inde liquet, quod Apostolus de primo illo Adami dixit, eo nos o-
mnes in Adamo peccasse, non a. ita de reliquis: aliter tamen visum fuit
sanctissimo viro D. Augustino, qui ἀπὸ τῆς ἱερολογικῆς contra assumptionem usus a-
ctualia etiam in posteros transire affirmat: idq; forte non tantum, ut con-
tradicientibus Pelagianis ora obturaret, sed multo magis, ut omnes parentes
à peccati, proposita posteriorum miseria revocaret, repetita & explicata
per collationem, alterius dicti Ἐυαγγελίου divina comminatione,
Decalogo addita, quam firmamentum sue sententiæ unicam statuit.

XXIII. Hunc nos secuti Primam nostræ assertionis rationem hanc
asserimus: Quod parentum peccatum Deum in liberis puniturus est, id in
illis aliqua ratione esse oportet. (nisi enim hi communicarent cum
parentibus in culpa, iusto Dei iudicio non communicarent in pœna.) At pu-
niturus est iniquitatem patrum in liberis. Ergo aliqua ratione his inerit,
Non autem reatus tantum transmissione: Ab hoc enim absolvuntur quot-
quot relinquunt pravitate majorum vestigia. Ezech. 18. v. 19. 20. E. aliqua
corruptionis transmissione.

XXIII. Secunda: Pœna culpe parentum jure divino transit in li-
beros impios. At quedam peccata actualia subsequentiæ sunt pœnæ præce-
dentium peccatorum. E. Quedam peccata actualia, saltem quod ad prima
actionum initia, transeunt in liberos.

XXV. Tertia: Propensiones & inclinationes ad certa vitia sunt initia
actualium peccatorum. At propensiones & inclinationes ad certa vitia
transeunt à parentibus quibusdam in liberos. Ita iracundos, libidinosos
dolosos, sevas, violentos ex similibus nasci parentibus videmus. Ergo à qui-
busdam parentibus transeunt initia actualium peccatorum in liberos. Majo-
rem, ne quis nos confusi originali cum actuali peccato arguendos putet, ita ex-
plicamus & probamus: Cujus naturæ & conditionis est consummata concupif-
centia, eju etiam est inchoata. Inchoatio enim & consummatio gradus sunt,
qui rem non variant, sed modum rei. At illa est natura actualis. E etiam
inchoata

Inchoata. Scimus verò quosdam esse, qui concupiscentiæ prævæ motus primos in actum erumpere tendentes inter originalem & actuale consummatam, velut intermediam & utriusq; naturæ participem esse dicunt: quorum sententiæ nostræ non officit. Cum enim aliquid de actualis conditione & naturæ ei tribuunt, aliquatenus ad illud pertinere concedunt, id quod nobis obtinuisse satis est.

XXVI. Atq; hæc qualiacunq; ad vitam nostram maiori pietate & sanctimoniâ instituendam dum asserimus; duo hic non prætereunda censemur: prius est, Deum perpetuo huic viriositati modum statuere, unde ex improbis non semper improbi, sed etiam probi quidam ortum habent. Alterum, in illa vitiorum hausta à parentibus posse & solere minus Spiritus sancti gratiâ, oratione ardenti, pietatisq; & virtutum exercitijs, atq; ita quoq; ne posteritas majoribus deterior vel etiam simili evadat, impediri.

XXVII. De prima controversia in doctrina de peccato originali, ejusq; adjunctis problematibus hæctenus: Sequitur Secunda, qua discutatur de naturâ & conditione peccati originalis, quæ & qualis ea sit, cum ante tum post regenerationem. In priori consideratione status hic est: peccatum originis sine tantummodo reatus culpæ sive transgressiõnis primorum parentum & habitualis averfio sive obliquitas voluntatis ex carentiâ justitiæ originalis: An verò, præter hæc, horrenda naturæ, ejusque virium in unoquoq; hominum corruptio: prius adversarijs nostris pontificijs, posterius nobis placet.

XXVIII. In hac controversia, quæ est intricatissima, ut decursu nostræ explicationis tanto sit planior & plenior, à primo ejus fonte, nimirum adversariorum in hoc Articulo *ωδνεσφορία* eam auspiciabimur. Pontificij enim, quod evidentiß. apparet ex concilij Tridentini decretis, eorumq; interprete Andrædio, adeo ignari & incerti sunt doctrinæ de peccato originis, ut veram ejus definitionem ex scriptura tradere nequeant: Imo eorum coryphæus Bellarm: Tom. 3. Con. 2. l. 5. c. 5. de statu peccati, hanc questionem inter ea refert, quæ sine ullo fidei detrimento ignorari possunt, & de quibus salva fide in utramq; partem disputare liceat, quod mirum nemini videri potest, qui ab eodem T. 1. Cont. 1. l. 4. c. 4. asseriverit, An sit peccatum originis in infantibus, nullis sacrarum literarum testimonijs sufficienter probari poss. rei enim cuius rō ei *δδ* ex scriptura dari nequit, quomodo rō rō *δδ* ex eadem daretur.

XXXI. Iam si ab hac eorum thesi ad *ἐντίθετον* sive nostram confessionem nos convertamus, & quid de ea ipsis notum sit inquiramus, aliquos adeo rudes & imperitos deprehendemus, ut nos sibi per omnia in hoc capite fidei & doctrinae christianae consentientes putent, teste Bellarm. lib. 5. c. 4. de statu pecc: imo ipse etiam ab initio asserit, prima fronte videri tam Lutheranos quam Calvinistas nec inter se nec ab Ecclesia (pontificia) dissidere: tandem tamen, ut majori quodam dono *Ἀγαθίστως τῶν πνευματικῶν* praeter ceteris se donatum probet, duo quaedam in doctrina nostra de peccato originis inveniri ait, quae longissime distant à catholicorum vera, sanaque doctrina: alterum est, quod plurimi nostrorum peccatum originis non distinguunt à peccato actuali; cuius confusionis arguit D. Lutherum, Dn. Philippum & D. Kemnitium: alterum, quod quae catholici volunt esse vulnera naturae, infirmitates, morbos ex peccato originali relictos, ut ignorantiam, difficultatem, concupiscentiam; nos verè & propriè peccatum originis esse velimus, & in hominibus per Christum justificatis ita manere, ut natura sua damnare possit homines, si Deus illud imputare velit.

XXX. At vero nec prius illorum duorum meritò ipsis imputari & tribui, suo loco docebitur, & plura esse, in quibus discrepamus ab Ecclesia pontificia in hac doctrina, ex utriusque patris accuratiori collatione manifestum evadet. Ut igitur primo loco adversariorum sententiam, quomodo eam Bellarm. T. 3. cont. 2. l. 5. c. 17. (memor an immemor ejus, quod dixerat ante salva fide hanc quaestionem in utramque partem disputari posse?) referre exponamus, si quis (inquit) à nobis quaerat, quid propriè sit originale peccatum? respondebimus cum distinctione: Si peccatum pro actione cum lege pugnante accipiatur, est prima Adami inobedientia ab ipso commissæ, non ut erat persona singularis, sed ut personam totius generis humani gerebat. Si vero peccatum accipiatur pro eo, quod residet in homine post actionem, est carentia doni justitiæ originalis sive habitualis averfio & obliquitas voluntatis, quæ & macula mentem Deo invisam reddens appellari potest.

XXXI. De priori parte hujus sententiæ, cum adversarijs idem sentimus, hoc tamen observato, quod non ex eodem fundamento & causa, nos enim ex sola scriptura, ut in alijs fidei articulis, hanc fidei nostræ *ὡδὴ ἑσπεύειν* hausimus: illi vero quemadmodum ex Bellarm. ante probavimus, traditionibus *ἀρχαίως* nituntur. De posteriori autem in totum ferè dissentimus. Adversarij enim, quemadmodum hominem in puris naturalibus conditum & supernaturali dono & gratia absq. sua culpa carentem, ad

C

Decum

Deum non conversum: eo ornatum, ad Deum habitualiter conversum: eodem sua praevaricatione spoliatum, à Deo habitualiter aversum dicunt: (vide Bellarm. T. 3 cont. 2. l. 5. c. 18. 19. & alibi) ita (præter reatum culpæ protoplastorum) in hoc postremo, nempe habituali hominis à Deo aversione per privationem & carentiam justitiæ originalis introducta sive causata omnem peccati originalis vim & naturam consistere affirmant. Defectum igitur & carentiam boni in definitione peccati originis agnoscunt, quatenus ex ea & propter eam habitualiter à Deo aversum sumus: reliqua eodem à nobis intellecta & ad naturæ nostræ, ejusque partium atque virium omnium horrendam despoliationem pertinentia; item pravas inclinationes, sive proclivitatem ad malum, quam concupiscentiam vulgò vocant, etsi ex eodem lapsu protoplastorum & culpæ illius reatu in omnibus Adæ posteris agnoscant, tamen ad peccati originalis naturam & conditionem ea pertinere minime concedunt, sed pro pœnis, miseriæ & vulneribus tantummodo naturæ nostræ habent: quin hos ipsos motus inordinatos & desideria prava in natura integrâ latuisse, & per donum supernaturale, velut frenum cohibita, ne erumperent statuunt; atque ita à peccato originis & lapsu primorum parentum non aliter, quam à removente prohibens, originem trahere concedunt. quod ne ipsis citra probationem tribuere videamur, paucis fundamenta nostræ de ipsorum opinione assertionis proferemus.

XXXII. De carentia igitur & defectu honorum in nobis illud tantummodo, quod diximus ab adversarijs agnosci, etsi ex ipsorum doctrina de imagine, siue, (ut ipsi loquuntur) similitudine Dei amissa (quam velut corollam capiti virginis aut tanquam vestem homini cuivis detraham volunt, salvis & illæsis naturalibus) quodammodo consistere potest: tamen evidentia majoris gratia id ipsum ex eorum antesignano Bellarmino ostendemus. Hic libri quinti capitibus sedecim postquam oppugnavit quinque errores adversariorum (ut appellat) in doctrina de peccato originali, tandem c. 17 veram pontificiorum sententiam exponere aggreditur: In qua explicanda postquam primo loco velut hypothesin certam veræ doctrinæ hanc propositionem posuit, peccati nomen bifariam accipi solere: (b. e. ut nos accipimus, peccati conditionem duo complecti: id quod scopus dicentis præter cætera arguit: de vocabuli enim ὁμοῦν ὀνόματι non controversatur, sed de natura & conditione peccati originalis) uno modo, pro libera transgressione præcepti: alio modo, pro eo quod remanet in anima peccatoris post actionem illam transgressoris præcepti; ostendit deinde quomodo hæc duo
insini

insunt tam in originali peccato quam in actuali: Tertio cum ex schola-
 sticis plurimi ijs, præcipui peccatum originis definiunt carentiam justi-
 tiæ originalis debite inesse, in eaq; explicanda mirè variant inter se doctores
 ipse examinatis omnium sententijs, eam quam thesi 30. exposuimus, ut cæ-
 teris veriorē proponit; quam deniq; c. 19. multis explicat & probat:
 ex quibus ad ostendendam genuinam ipsius mentem una sententia erit in-
 star totius capitis. Ea a. est hæc: Privatio doni justitiæ originalis peccatū ori-
 ginale dicitur, quatenus idē est, cū aversione à Deo habituali, Nā quē admo-
 dū anima seu voluntas dono illo pradi. conversa dicitur ad Deū, & justa ha-
 bitualiter: Sic etiā dono illo privatā nō cōversa, & nō justa dicitur, & si ipsa se
 à Deo averterit, & donū illud exclusit, aversa & injusta optimojure dicitur.

XXXIII. Ex adductis Bellarm: verbis quid defectus & carentiæ
 nominibus in definitione peccati originis intelligant pontificij, constare arbi-
 tramur: reliqua vero, quæ nos iisdem vocibus comprehendimus, ab ipsis non
 ad conditionem & naturam hujus peccati, sed ad miseriam & vulnera na-
 turæ referri, evidentissimum est ex ejusdem lib. 6. c. 8. & seqq:
 ubi in enumeratione malorū hominis interiorū defectus animæ tam insupe-
 riori quā in parte inferiori commemorat multa, quæ nos ad peccatū origina-
 le, ipse tantū ad effectus illius & miserias in hac vita nostras pertinere asserit.

XXXIII. De pravis inclinationibus sive proclivitate ad
 malum, quæ vulgo concupiscentia dicitur, nihil à mente ipsorum
 alienum ipsis affingi, doceri potest, primum ex eodem illorum dogmate de
 imagine seu similitudine Dei hominibus primis in creatione donata & per
 lapsum amissa, quemadmodum enim illam datam asserunt ad morbum sive
 languorem in natura ex meris naturalibus constante sanandam, & pugnā
 contrariorum appetituum ex diversitate naturarum ortum habentium
 sedandam: ita ab eadem amissa, morbi, languoris & concupiscentiæ illius a-
 ctum tanquam causa removente prohibens oriri, ideoq; ipsam non ex se &
 sua natura, peccatum propriè dici posse, (cum sit naturalis) sed tantum fi-
 guratè & Metonymicè, quia ejus eruptio est ex peccato h. e. primorum pa-
 rentum lapsu tanquam removente prohibens, inclinātq; per se & incitat nos
 ad peccatum. Deinde licet Bellarm: peccatum originis appellet maculam,
 ut l. 5. c. 17. & alibi, tamen ita se explicat, ut eam cum privatione justitiæ
 originalis & habituali aversione à Deo unam & idem statuat. vide l. 5. c.
 19. Deniq; idipsam ex eo apparet, quod l. 5. c. 15. contra Lombardum &
 alios qui affirmant peccatum originis esse concupiscentiam sive morbida.

qualitatem in anima, prava desideria perpetuo excitantem, ipse asserit, ipsam sensualitatem (ut vocant) esse concupiscentiam hanc malam, sua natura pronam ad concupiscendum contra rationis ordinem, non ex insita (h. e. adventitia) qualitate eam inclinante, sed ex carentia justitiæ originalis, quæ eam perfectè rationi subijciebat. hæc declarat duobus similibus, quorum alterum est de equo, qui per se ad currendum ita promptus est, ut retinaculo indigeat: hic ut currat non indiget calcariibus, sed frenum ei remitti satis est: alterum de re gravi & ad lapsum adeo pronæ, ut fulciri necesse habeat: huic non opus est onus novum superimponi, ut decidat, sed satis est fulcrum subtrahi.

XXXV. Hæc de adversariorum opinione, quæ quantum à nostra discrepet, ipsis, ut vidimus, eorum antesignanis non omnino perspectum videtur, pluribus monere visum fuit: restat ut nostram adeoq; totius orthodoxæ Ecclesiæ confessionem de peccati originalis natura & conditione, quæ & reatum culpæ primorum parentum & corruptionem, h. e. defectum & inclinationes pravas complectitur, explicemus, atq; bonis rationibus stabilitam ostendamus.

XXXVI. Reatum igitur culpæ primorum parentum, quando ad peccati originalis in nobis omnibus hærentis conditionem & naturam pertinere dicimus, societatem defectiois, inobedientiæ & transgressionis illorum intelligimus, quam omnes ex virili semine prognati per carnalem propagationem contraximus, propterea quod in Adamo tanquam radice, aut etiam capite universi generis humani existentes peccavimus.

XXXVII. Hanc confessionis nostræ veritatem contra ἐντιλέγοντας veteres & recentes, qui nos citra societatem & reatum τῆς προπατορίας protoplastorum, sustinere penam, infamiam, & velut servitutem ex parentibus hæreditariò transmissam affirmarunt, primum scriptura diserid asserit Rom. 5. 12. ubi nos omnes in Adamo peccasse ait: & contra absurditatem, quod alienum, ut videtur, peccatum neminem reum faciat, ipsa ratio defendit. In quocunq; enim corpore sive naturali, ut sunt nostra, sive politico, ut civitates & familiæ, quicquid caput quatenus caput facit, illud toti corpori jure imputatur, unde totus homo luit, quicquid voluntas velut caput delinquit, nec subditi aut liberi à crimine absolvuntur, quod Magistratus aut parentes committunt. Hæc subscribit August. l. 1. de peccati merito & remiss. c. 10. Certe, inquit, manifestum est alia esse propria cuiq; peccata, in quibus hi tantum peccant quorum peccata sunt: aliud hoc unum, in quo omnes peccaverunt, quando omnes ille homo unus fuerunt. Similia habet l. 3. c. 7. & alibi.

Defe-

XXXVIII. Defectum appellamus privationem perfectiōnis concretae, nimirum in intellectu & quorū notitiā creatoris & creaturarum omnium illius eximia, in voluntate rectitudinis & libertatis, in corde & membris omnibus conformitatis affectuum & appetituum cum lege divina; unde nunc sumus à natura vacui sanctitatis & iustitiæ verae, timoris & fiducia Dei, aliarumq; virtutum verarum. Hæc denudatio nostri admodum horrenda ex scriptura generatim appellari poterit carentia gloriæ Dei Roman. 3. v. 23. In specie vero, quod præcipue hominis partes miserè spoliatae sint, evidentia scripturæ testimonia evincunt. Mentem enim sua luce orbatam esse docetur Psal. 14. 2. Non est qui intelligat h. e. qui potentiam vim & facultatem habeat intelligendi spiritualia. 1. Cor. 2. 14. Animalis homo non est capax eorum quæ sunt Spiritus Dei. Sunt enim ei stulticia: nec potest ea cognoscere, quia spiritualiter dijudicantur. 2. Cor. 3. v. 6. Non quod idonei simus per nos ipsos ad cogitandum quicquam velut ex nobis, sed quod idonei sumus, id ex Deo est. Voluntatem quoq; suam rectitudine, qua ferebatur ad Deum, privatam esse ibidem asseritur, dum dicitur, Non est qui requirat (h. e. qui requirere possit.) De corde itidem & reliquis membris miserè exspoliatis & exuris suis, quæ pollebant in spiritualibus δουλέπει, Paulus in sua persona conqueritur, Roman. 7. v. 18. 19. perficere bonum non invenio.

XXXIX. Hinc εἰρησιν lucis in mente, & ἀδυναμίαν boni appetendi, perficiendiq; in voluntate, corde & omnibus membris, quam pontificij ad miserias humani generis & pœnas peccati tantum referunt, nos & pœna & peccati, imo & causæ utriusq; rationem in nobis habere statuimus, idq; his adducti rationibus: Prima: Omnis ἀνομίαν natura nostra & morum est peccatum. Defectus virium animæ intelligendi & præstandi, quæ homo tenetur intelligere & præstare, sunt ἀνομίαν natura nostra (id quod ex contrario liquet: Cum enim omnis perfectio tam potentialium, quam actionum nostrarum est ἀνομίαν sive convenientia cum lege: sequitur omnem defectum earundem esse ἀνομίαν sive disconvenientiam cum lege) itaq; sunt peccatum.

XL. Secunda: Quicquid nos reos iræ Dei constituit in conspectu Dei, id est peccatum. Defectus & impotentia nostra natura, constituunt nos reos iræ Dei in conspectu ipsius: quia arguunt nos mala fidei in conservandis bonis, quæ in creatione acceperamus: ideoq; perpetuo carceri, & tenebris & maledictioni addictos esse, juxta sententiam legis Deut. 32. Gal. 3. Maledictus

dictus omnium qui non permanferit in omnibus, quæ scripta funt in lege. E.
sunt peccatum.

XL I. Tertia: Si defectus actuum, sive peccata omissionis sunt contra legem
& proinde peccata, etiam defectus potentiarum peccata erunt. At illi sunt
contra legem & idcirco peccata. E. & hi. Propositionis necessitas probatur
ex lege divina, quæ non requirit, ut Deum & proximum diligamus
quantum jam corrupti possumus, sed quantum integri poteramus, h. e. ex
tota anima, ex toto corde & ex totis viribus.

XL II. Pravas inclinationes vocamus pronitatem & propensionem
ad perpetranda omnium generis mala in lege prohibita & ad negligendum &
omittendum bona in eadem mandata. Tales sunt in mente, pronitas ad cogitandum
vanissima & falsissima de Deo, ad dubitandum de ejus providentia,
impietatem, profanitatem: in voluntate & corde propensio in securitatem
carnalem, contumaciam, odium, fremitum adversus Deum in arumnis,
desperationem de gratia, amorem rerum conditarum supra conditorum,
ad neglectum & contemptum cultus Dei, ad superbiam, similitatem,
inimicitias, invidiam, iram, crapulam, luxum, libidinem, avaritiam,
mentacia &c.

XL III. Has inclinationes pravas pertinere ad peccatum originale
sequentibus scripturæ testimonijs doceri potest. Eph. 4. 17. Hoc igitur dico
& obtestor in Domino, ne amplius ambuletis, sicut reliquæ gentes ambulat,
in vanitate mentis suæ. Rom. 8. v. 7. Intellectus carnis inimicitia
est adversus Deum. legi enim Dei se non submittit: imò ne potest quidem.
Gen. 6. 5. & 8. 21. Figmentum cordis humani tantummodo malum est ab
adolescencia. Rom. 9. 18. Scio quod non habitat in me, id est, in carne mea
bonum. Ibid. v. 23. Video aliam legem in membris meis rebellantem legi
mentis meæ, & captivum me reddentem legi peccati, quæ est in membris meis.

XL IV. Idem probari potest multis rationibus, quarum paucas producemus:
Prima: Omnis in natura nostra & moribus *ἀνομιὰ* est peccatum. Omnis prava
inclinatio & proclivitas ad malum est *ἀνομιὰ* & aberratio à legis interdico,
Non concupisces. E. est peccatum. Minoris declaratio & probatio, quod
interdictum illud ultimum in decalogo sit de originali & non de actuali
concupiscentia intelligendum, ex collatione huius cum præcedentibus
præceptis demonstrari potest. Illis enim quia prohibita est omnis concupiscentia
actualis, quæ per consensum voluntatis fit; hoc ultimo originale,
quæ citra consensum in nobis oboritur, vetari consequitur.

Secun-

XLV. Secunda: Omne malum naturæ nostræ, quod nos incitat ad peccandum, est peccatū originale. Concupiscentia illa, de qua disputamus, est malū naturæ nostræ incitans nos ad peccandum. E. est peccatū originale. Minoris prior pars à Bell. lib. 6. cap. 14. argumentis decem probatur: posterior vero ab eodem l. 2. c. 10, 12. & alibi sæpius asseritur. quis igitur hic planè de bellatum non putaret? verū adversarius fronte pacem & consensū ostentat, mente bellum redintegrat, dum malum illud non nisi materialiter & improprie peccatum dici & in solis inferioribus hæere contendit: id quod tanta fecit constantia quanta veritate. nam quod nunc in solis inferioribus hæere contendit, illud vel ejus simile (ita enim ad regendam falsitatem loqui forte maluit) in superiori parte inveniri, antea l. c. 15. asseruit idq; partim experientia, partim à testimonio Apostoli Gal. 5. 20. probavit. Quod vero eam concupiscentiam ad malum per se pronam & ad illud nos incitantem atq; idcirco legi contrariam improprie peccatum dici affirmat; eo quantum sibi de veritatis luce in hac doctrina affulserit & quantum de propria natura peccati cognitum habeat, ostendit.

XLVI. Tertia: Si concupiscentia peccatum est & dicitur post baptismum, multo magis erit & dicetur ante eum. Sed prave inclinationes & proclivitas nostra ad malum, quæ vulgo concupiscentia appellatur, est & dicitur peccatū post baptismum: ut paulò post probabitur. E. etiã ante eum.

XLVII. Atq; hæc pro confirmanda nostra sententia sufficiant: antequam verò ad novam questionem explicandam transeamus, operæ pretium videmur facturi, si Bellarmini cavillationes quasdam, quibus nostram, totiusq; orthodoxæ Ecclesiæ doctrinam deformare nititur, attingamus & diluamus. Quod enim pravas inclinationes & concupiscentiam prava desideria in nobis excitantem visum fuit & veteribus & recentibus appellare positiva mala & habitus naturæ vitiosos; id hæreticæ pravitatis censori inter errores in hac doctrina numerare & referre placuit: quod dum facit, eum in sentiendo à veritate & in judicando ab æquitate abesse putamus. Nam si qui ita loquuntur, istis vocibus accidentia, quæ substantiæ per se ordine naturæ inessent, eamq; comitarentur, intelligerent; causa nulla esset, quin erroris & hæreseos turpissimæ arguerentur. At vero tantum abest ut hoc ipsi faciant, ut adversarium naturæ integræ in puris naturalibus constitutæ pravas inclinationes & pronitatem ad malum tribuentem redarguant. Ipsi vero suis illis terminis & vocibus nihil aliud denotatum volunt, quam malum quod despoliationem naturæ, ejusq; virium est subsecutum. Hæc non est ex earum privationum genere, quæ tantum spoliant & denudant
subis-

subiecta sine impressione & dispositione eorundem vitiosa (ut quies est nuda motus privatio, sine vitiatione subiecti, cui motus adimitur) sed est ex ijs, que præter σιγήσιν inducunt impressionem, subiectum, cui accidit, vitiantem & corrumpentem. talis est putredo in pomo, morbus in homine, privans subiectum non modo bona sua constitutione, sed etiam disponens ad corruptionem. Iam quod idem ille in nostris arguit, si ipse non faceret, æquior videri posset. Nunc a. cum & aversionem à Deo per carentiam iustitiæ originalis introductam nominat habituales & concupiscentiam in nobis hærentem malum positivum esse concedat l. 5. c. 10. qua æquitas specie ipse alios in eo reprehendit, quod ipse facit?

XLVIII. Eiusdem sui candoris & scientiæ documentum aliud edit l. 5. c. 4. ubi D. Lutherum, Dn. Philippum, D. Kemnitium in asserenda harum inclinationum pravitare, eaq; corruptioni nostræ sive originali peccato tribuenda confessionem originalis & actualis peccati introducere ait. Etsi enim Lutherus fomitem nunquam esse dicat sine actuali peccato, præsertim in ijs, qui usum rationis habent: ut nec ardens fornax sine flammis erumpentibus, nec cloaca sine fætoribus exhalantibus: illud tamen hoc esse nunquam asseruit, atq; ita à confusione, cuius à Iesuita peragitur tenuis, immunis & liber est.

XLIX. Sic quod originale peccatum Lutherus, Philippus, aliq; ita definiunt, ut ad id pertinere dicant, ignorantiam Dei, contemptum Dei, vacare metu & fiducia Dei, odisse iudicium Dei, fugere Deum iudicantem, irasci Deo, desperare gratiam, habere fiduciam rerum presentium; inde sue accusationis firmamenta nulla habet. In his enim quedam disertè sunt σιγήσιν & σιμωσιμωσιν & idcirco ad originale peccatum, ipso adversari, consistente, pertinent. Quedam vero, que ἐνεργεσιον denotare videntur, quomodo à Lutheranis non de ipsa, sed de eius δύναμει seu potius ἀδυναμίᾳ intelligenda sint, vel ex Apologia confessionis Augustanæ liquet: à qua loquendi ratione nec scriptura est aliena, dum ait, Non est qui intelligat, non est qui requirat Deum: (h. e. qui possit à natura τὰ τὸ θεῶν δέχου, qui appetendæ cognitionis Dei facultatem habeat) cuius impotentia nostræ causam addit: omnes defecerunt (id est ὅσπερ ἔγραψα τῆς δόξης & θεῶν) nec philosophorum placita huic formulæ & phrasi repugnant: verba enim ἐνεργεσιον, ut ajunt, in definitionibus posita δύναμιν sæpenu-mero designant.

Adde

L. Adde superioribus distinctionem, qua ἀνομιὰ universalis & irrectitudo sive deflexio à lege modò consideratur, ut est in actionum principijs h. e. potentijs & facultatibus naturalibus, sive à perfectione concretas, quæ in lege describitur, deficientibus, sive alio quam oportebat secundum legis præscriptum propendentibus: modò ut est in earum complemento & actu: quæ non solum superiora illustrat & inter defectum potentiarum & actionum, h. e. inter orig. & actuale, sive id fiat committendo malum sive omitendo bonum, discrimen ostendit: Verum insuper rationem dissolvendi Sophismata Bellarmini contra Lutherum ejusq; parastatas fideles allata, monstrat. Primum enim quod ait, odisse, fugere Deum &c. sunt actualia. Peccatum originis est odisse, fugere Deum, ut Lutherus, Philippus aliq; describunt. Ergo ex eorum sententia originale est actuale: committit Eleuchum ἀνομιᾶς in phrasibus, odisse, fugere Deum. In majori enim de ipso actu odij & fugæ accipiuntur & proinde ad actualia peccata meritò referuntur: in minori vero tantum de propensione & proclivitate ad odium & fugam Dei, itaq; ad originalem corruptionem pertinent.

§ I. Deinde quod ex eadem illa ambiguitate ita argumentatur: Odisse Deum, fugere Deum, cadit in eos qui rationis usum habent. Infantes usum rationis non habent. E. in eos odium & fuga Dei & similia, quæ Lutherani pro originali peccato habent, non cadit, aut si cadit, usum rationis habent. Sed utrumq; est absurdum. E. illud quoq; unde hoc deducitur, nempe peccati originalis descriptio, quam Lutherani tradunt; ad illud ex eadem distinctione respondemus, & majorem secundum eam ita declaramus: Odisse Deum, fugere Deum, nimirum actu, cadit in eos, qui rationis usum habent: hoc quia infantes destituuntur, actuale peccatum eisdem tribuere non solemus.

§ II. Similis est responsio ad hoc argumentum: Quem quis non novit, odisse nequit. Infantes Deum non noverunt: quoniam quod multò facilius est, matrum mammæ non noverunt. E Deum non oderunt: quo concesso, peccato originali, secundum Lutheranorum definitionem, carere dicendi sunt. Major enim de actuali odio loquitur, quod infantibus rationis usû pleno destitutis non tribuimus: interim propensionem ad odium Dei in ipsis esse profiteamur, quemadmodum in lupi catulo inclinatio ad rapacitatem, in serpente recens nato proclivitas ad ledendum: eaq; licet in

D

actum

actum non erumpat, tamen in oculis Dei tam est execrabilis, imo multo magis, quam hæc in oculis hominum. Ceterum quod ad ignorantiam infantum attinet, quæ sit, ut nec Deum nec matres, earumq; mammæ noverint, licet Bellarm. eam inter pœnas & misérias tantum numeret, l. 6. c. 9. nos tamen ad ipsum orig. peccatum pertinere statuimus, de quo supra pluribus egimus.

LIII. Deniq; quod arguitur, in hunc modum: Figmentum cordis pravum pertinet ad actuale peccatum. E. non ad originale, nisi velis hoc cum illo confundere; respondemus primo per limitationem ad majorem omissionem; Quod pertinet ad actuale peccatum, non pertinet ad originale & scil. eodem modo: Deinde ad minorem: Figmentum cordis pravum pertinet ad actuale, quatenus actio ipsa prava consideratur: idem pertinet ad originale, quatenus illius actionis prave principia vitiosa, unde actio vitiosa fluxit, attenditur.

LIV. Atq; hæc de priori consideratione peccati originalis, nimirum ante Baptisimum & regenerationem: posterior est de eodem, postquam homo baptizatus & regeneratus est, ubi acrior inter nos & pontificios est controversia. Eius status, secundum informationem & constitutionem Bellarm. l. 5. c. 5. hic est: Utrum corruptio naturæ ac præsertim concupiscentia, per se & ex natura sua, qualis invenitur etiam in baptizatis & justificatis (hoc est, non regnans) sit proprie peccatum originis? Adversarijs negativa, nobis affirmativa placet.

L.V. Corruptionem naturæ factam pontificij concedunt, & tamen naturalia in homine post lapsum mansisse integra omnibus viribus continent: hæc quomodo concilient, brevius nequit expediri, quam si revocemus nobis in mentem, quomodo hominem in puris naturalibus constitutum & citra donum supernaturale consideratum, languore quodam & morbo ex conditione materiæ laborasse ajunt, quo homo etiam integer pronus fuisset ad appetendum bona sensibilia contra rationis ordinem, nisi cohibitus fuisset à dono supernaturali imaginis, seu (ut ipsi loquuntur) similitudinis Dei. illo per lapsum deperdito, corruptum respectu supernaturalis boni ablati concedunt, quem integrum respectu naturalis conditionis esse asserunt. Nos vero quando corruptum esse dicimus non modo naturam miserabiliter bonis præstantissimis spoliatam, sed etiam horribiliter destructam, & ad mala proclivem factam esse asserimus: Id quod antea copiosius declaravimus.

COTY-

LVI. Corruptionis illius, quantum ad mala positiva (ut vulgo loquuntur) attinet, pars præcipua est concupiscentia, qua homo suam vitiositatem maximè exerit & patet, concupiscendo ea, quæ legi Dei sunt contraria: unde fit ut hac voce totum malum originis ουνευδοξιας appellari in scriptura Exod. 20. 17. Roman. 7. 7. Epheſi. 4. 22. & à Patribus soleat.

LVII. Concupiscentiam autem cum dicimus, non omne illud, quod hac voce uſurate comprehenditur solet, intelligimus. primo enim δυνάμις & facultas naturæ indita hac voce denotari solet: Deinde etiam actus & ἐνεργεια ex illa fluens. Vtraq; cum vel ad bonum, malumve propensione fertur, vel in alterutro actione quadam occupari solet; hinc fit, ut & bona & mala dicatur concupiscentia. non enim in homine tantum caro aduersus Spiritum, sed & hic contra illam concupiscit Gal. 5. 17. Vnde lucta in ipſo perpetua dum hæc vita durat: ubi autem tales actus, ibi similes potentias, ex quibus illa proveniant, reperiri necesse est.

LVIII. Malæ cupiditatis siue concupiscentiæ (de qua propositum est nobis agere) aliquot esse differentias & gradus apparet, tum ex ipſo in nobis, qui spiritus S. primitias habemus, experientia, tum ex illo apostoli Rom. 6. 12. Ne regnet peccatum in mortali vestro corpore ad obediendum eius concupiscentiis: 1. est originalis fons omnium malarum cupiditatum in homine, qui ab Adamo in omnes posteros naturali propagatione derivatur, & in his velut accensa fornax cupiditatum malarum flammæ emittit. 2. Ab illa naturæ totius corruptione oriens continet motus primos, qui sepe in nobis inuisibili sentiuntur, & ne in actum plenum & consummatum erumpant, reluctante rationis regeneratæ iudicio & voluntatis dissentia prohibentur. 3. Est, quando cupiditatibus frenos laxamus, & scientes volentesq; ijs indulgemus, omniq; peccatorum genere nos polluimus. De postremo gradu non dubitatur, quin sit peccatum: de duobus prioribus queritur, quid sit illa concupiscentia per se, in se & in sua natura, qua remanet in renatu post baptismum, quando ipsi non obeditur, peccatum ne an non? Nos illud, ut diximus, aduersarij hoc affirmant.

LIX. Fundamenta assertionis nostræ suppeditant scripturæ testimonia perspicua & rationes non infirmæ. Testimonia sunt hæc: Exod. 20. 17. Deut. 5. 27. Ne concupiscas domum proximi tui, nec desiderabis uxorem ejus, aut seruum, aut ancillam, aut bovem, aut asinum, aut qui quid illius est. Rom. 7. v. 7. Quid ergo dicemus? Lex peccatum est? absit: imo

peccatum non cognovi nisi per legem. nam ipsam concupiscentiam non novissem, nisi lex dixisset, Non concupisces.

LX. Rationes has afferimus: Prima: Quicquid legi Dei per se adversatur, eaq; prohibetur, illud est peccatum. At concupiscentia illa post baptismum reliqua, quæ lex peccati hærens in membris regenerantium à Paulo dicitur, adversatur legi Dei piorum mentibus inscriptæ Rom. 7. 23. eaq; prohibetur ibid. v. 7. E. est peccatum.

LXI. Secunda: Quod inhæret regeneratis, eosq; ad malum proclives, ad bonum segnes & impotentes reddit, inquinat omnia quæ tandem edunt bona opera, & affert ipsis mortem; id esse malum necesse est. Originalis corruptio nature nostræ inhæret nobis regeneratis Rom. 7. 20. reddit nos ad malum proclives, ad bonum tardos & impotentes, ibid. 19. inquinat omnia, quæ tandem edimus bona opera, Es. 64. 10. & affert nobis mortem. Rom. 7. 11. & 13. E. est mala & proinde peccatum.

LXII. Tertia: Quod à scriptura proprie dicitur peccatum, id tale esse dubium non est. At concupiscentia in relictis reliqua à scriptura proprie appellatur peccatum: idq; ut præstantissimus & clariss. Theol. D. Kemnitius observavit, & in examine Tridentini concilij annotavit, Rom. 6. ad minimum quinquies Rom. 7. ad minimum sexies, Rom. 8. ter, & Psal. 32. dicitur peccatum sanctorum. E. verè peccatum est.

LXIII. Quod autem pontificij contra minorem excipiunt, concupiscentiam dici non proprie, sed figuratè peccatum: quia est à peccato, & inclinatur ad peccatum: isti Sophisticæ elusioni reponimus canonem omni *νοβεία* pervertere conanti genuinum dictorum scripturæ sensum opponendum: nempe contra τὸ πῆ τὸν non esse *ἀενοίας* admittendam, nisi vel ἀναλογία fidei vel ἀνάλογος b. e. scopus & coherentia loci nos cogant. Horum neutrum cum in his locis omnibus dari queat, τὸ πῆ τὸν meritò sequimur, & concludimus proprie ibi peccatum dici, etsi alias, quia à peccato est & ad peccatum incitat, uti est, ita causa & pœna peccati queat appellari: id quod August. l. 5. c. 3. contra Iulianum Felagianum eleganter his verbis explicat: Sicut cæcitas cordis, quam solus removet illuminator Deus, & peccatum est, quo in Deum non creditur: & pœna peccati, qua cor superbum digna animadversione punitur: & causa peccati, cum mali aliquid cæci cordis errore committitur: ita concupiscentia carnis, adversus quam bonus concupiscit Spiritus, & peccatum est, quia inest illi inobedientia contra dominatum mentis; & pœna

peccati est, quia reddita est meritis inobedientis: & causa peccati est, de-
fectione consentientis, vel contagione nascentis.

LXIII. Iam si quis instet ac roget, quid igitur Baptismus profuerit,
si nec planè sublatam est in nobis peccatum, nec planè restituta iustitia:
tribus verbis rem totam expedire licebit. Primum enim à peccatore reatus
est oblatu, siquidem nihil est damnationis in his, qui sunt in Christo Iesu
Roman. 8. 1. Deinde peccato vires sunt ademptæ, ut dominari nobis am-
plius nequeat: quotquot enim baptizati sumus in Christum Iesum, in
mortem eius baptizati sumus: sepulti igitur sumus cum eo baptismum in
mortem: illud scientes veterem illum nostrum hominem cum eo cru-
cifixum esse, ut aboleatur corpus peccati. Roman. 6. v. 34. 6. Deniq;
vita novæ & purioris instituendæ gratia data est, Ibid. v. 4. 11.
qua sit, ut condelectemur lege Dei, secundum interiorem hominem
Roman. 7. 22. licet languidius & imperfectius, quoniam illud originale
malum nobis adhuc adjacet, imo habitat in nobis, ut quod velimus
bonum perficere non possimus, Ibid. v. 17. & 21. Sed hæc abrum-
pimus, ne nimium prolixi videamur; quæ verò uberius de hoc capi-
te tractavimus, eas direximus partim ad planiorem & faciliorem huius
controversiæ de originali peccato rationem, quæ intricata & difficilis
est, reddendam, partim ut cognita atrocitate huius mali originalis
in nobis omnibus hærentis, quanto minus de nostra, quam somniant
pontificij in hac vita, perfectione sperare possumus, tanto magis ad Chri-
stum liberatorem & servatorem nostrum aspiremus, in eoq; une sperantes
acquiescamus.

LXV. Tertia & ultima in doctrina de peccato originali controversia
est de malis idipsam consequentibus. Eorum alia cum patiantur homines,
ut ait Bellarm. lib. 6. c. 7 si infantia, peccato nondum remisso (h. e. non
baptizati) forte rapiantur; alia tolerare cogantur, Si diutius hanc vitam
ducant, sive peccatum dimissum fuerit (per baptismum) sive non: duæ
questiones hic oriuntur: Prior est, quæ sit infantium sine baptismo
decedentium ex reatu peccati originis pœna? Hanc explicat Bel-
larm. primum enumerando quinq; sententias discrepantes, quarum 1a est
Zwinglij, Calvini, qui fidelium liberis etiam non baptizatis regnum celo-
rum promittunt: 2^a. pelagianorum, pighij & Catharini, qui eosdem à re-
gno celorum excludunt, tamen naturæ beatitudine sine ulli molestia &
labore extra regnum beatorum & carcerem damnatorum beatos fore con-
tendunt. 3. Thomæ & quorundam scholasticorum, qui eos pœna damni h. e.

parentia visionis Dei, sine pœna sensus sive doloris externi & interni afficiendos dicunt. 4^a. Petri Lombardi, qui aliqua pœna sensus h. e. doloris interni ob amissam beatitudinem cruciandos statuit, non tamen omni: siquidem ab interiore vermibus cruciatus & ab externo ignis liberi sint futuri. 5^a. Gregorij Arimini, Ioan. Driedonis & Lutheranorum, qui eos utroq; pœna genere, & damni & sensus, in gehenna perpetuo afficiendos, statuunt. Deinde, quam ipse harum opinionum probet, exponit, nimirum quartam, quæ est Lombardi, & cæteras refutat: licet de ultima dicat. c. 4. Eam non apertè ab Ecclesia catholica damnatam videri: reijci tamen passim in scholis & sibi etiam improbabilem videri. quo quidem ipso Catholicæ fidei certitudinem, suæquæ sectæ cum Ecclesia Catholica consensum, quem tantopere predicant, ostendit.

LXVI Nos autem etsi hujus quæstionis pleniorẽ explanationem in doctrinam de Baptismi necessitate differamus, tamen quia falsi assertio nobis tribuitur, veram confessionem attingere cogimur, præsertim cum falso nobis imputata opinionis falsiores futilioresq; adferat adversarij probationes. Sententia autem nostrarum Ecclesiarum de hac quæstione est hæc: Infantes Christianorum qui vel in partu, vel dum ad baptismum gestantur, expirant, atq; ita baptismo, nulla sacramenti contemptu, sed casu inopinato præventi carent, nihilominus æternam salutem consequi. Probationes hujus assertionis & fidei nostræ gravissima alio loco exponentur: quas autem Iesuita fingit illius durioris opinionis, quam falso nobis tribuit, eas nequaquam agnoscimus. Primo enim quod putat idcirco à nobis infantes non baptizatos damnationi æternæ & gehennæ addictos statui, quoniam non modo originali sed etiam actualibus peccatis sint polluti: siquidem utrumq; vos pro uno & eodem habeamus: injuriam nobis atrocem facit, qui nos confusionis illius insimulat, à qua sumus immunes & alieni, id quod ex superioribus liquet. Deinde quod ex vero D. Heshusij judicio & condemnatione mitioris pontificiarum opinionis de infantibus non baptizatis pœna damni, non sensus afficiendis colligit, illam duriorẽ esse nostram *αὐτοῦ* remoto uno disparatorum alterum esse ponendum concludit.

LXVII. Altera quæstio est: Quænam sint mala, h. e. pœnæ & calamitates, quas adultiores, præsertim si ad usum rationis perveniant, ob reatum peccati originalis in hac vita patiantur

In ha-

In hujus explicatione primū Iesuita instituit enumerationē malorum huius vite interiorum, anima tam in superiori quā in parte inferiori, & corporis, deniq; etiam exteriorum. de qua recensio, sit ne plena & sufficiens, annon, in praesentia non disputabimus: tantum repetimus, quod illorum aliqua ad naturam & conditionem ipsius peccati originalis etiam pertinentia ab eodem removet, atq; ita minus, quam ipsa complectitur, ei tribuit. Deinde contra Pelagianos has miseras, in primis vero concupiscentiam verē malum esse & ex peccati merito, non ex conditione materiae oriri probat. in quibus quā sibi consentientia dicat, recordanti superiora dubium esse nequit. Illis addimus quaedam ex libro 6. c. 5. de statu peccati, quibus ostendit, quomodo & quo respectu afflictiones huius vitae nobis infligi putet: nimirum non propriē & directē in pœnam originalis peccati, sed quia consequuntur naturam humanam originali iustitia spoliatam. Nam alioquin (ait) similia passi fuissent homines, si in puris naturalibus conditi fuissent, quemadmodum similia patiuntur animalia rationis expertia, non aliqua sua culpa, sed ex conditione naturæ. Hactenus Bellarm: Ex cuius verbis manifestissimē deprehenditur, modō affirmari, mala illa ex conditione naturæ esse, modo id ipsum negari: In quo ne contradictionis arguatur Sophista, illud de natura in puris naturalibus considerata, hoc de eadem, ut fuit supernaturali dona vestita, intellectum vult; de quo plasmate in Deum blasphemus, quia nos, alibi egimus copiosius, nihil hoc loco addimus. Deniq; quæ sit Lutheranorum de hac questione sententia exponit: ubi tres effectus peccati, de quibus inter nos & pontificios non convenit, recenset: 1. est amissio liberi arbitrii: hoc ipsi laesum, nos extinctum (in merē spiritualibus) dicimus. 2. tanta naturæ corruptio, ut (ex sententia nostra) non possit homo etiam iustificatus non peccare: à qua assertione in tantum discrepant pontificij, ut statuant hominem viribus naturæ per gratiam reparatæ & sanatæ Deo cooperante posse legem implere & vitam æternam mereri. 3. est odisse Deum, fugere iudicium Dei, dubitare de promissionibus, desperare de remissione peccatorum & sempiterna salute: quæ Lutherani nunc ipsum originale peccatum, nunc eius fructus esse volunt (quo discrimine, dictum est supra abesi so.) & ipse Bellarm: propensionem ad hac peccata pertinere ad peccatum originale concedit: Sed ut ante vidimus, non quidem ad eius naturam & conditionem, sed tanquam illius consequens: in quo fallitur. Ceterum quod eiusmodi motus, nempe odisse Deum, fugere iudicium Dei, pec-

pati originalis effectus, non nisi mediatis, nec in homine nisi interveniente voluntatis imperio existere affirmat: in eo ostendit, quantum de vera peccati natura cognitum habeat, & quo ipsum prava opinio $\omega\epsilon\iota$ $\tau\delta$ $\epsilon\iota\kappa\sigma\iota\varsigma$, quod in definitione peccati necessarium arbitrat, abripiat, de quo nos antea.

III. DE PECCATO VENIALI & Mortali.

I. Actualium peccatorum alia esse graviora, alia leviora, dubium esse nemini potest, nisi stoicorum $\pi\alpha\epsilon\gamma\delta\delta\epsilon\omega$, quod paria statuere omnia, fascinos habeat mentis oculos: Siquidem id evidenter ostendunt distincta peccatorum nomina, eorundem $\omega\epsilon\pi\iota\sigma\acute{\alpha}\tau\epsilon\varsigma$ sive circumstantia, deniq; quae ipsa comitantur & subsequuntur poenae. Latini enim inter vitium & crimen, inter erratum & scelus. Graeci inter $\eta\eta\eta\mu\alpha$ & $\pi\alpha\epsilon\gamma\delta\alpha\sigma\iota\upsilon$, Hebraei inter אָנוּן נִיב & עוֹשׂ ex Iob. 13. 23. distinguere solent. Deinde personis quae vel peccant, vel in quas peccatur, rebus circa quas, causis impellentibus, modo, loco, tempore, gravitatem & atrocitatem peccatorum augeri minuique notissimum est. majus peccatum est & habetur, quod in eodem genere adultior & intelligens committit, quam quod minus adultus & imperitus: atrocius, quod in Deum parentes, quam quod in alios homines committitur; gravius quod laedit animam & corpus, quam quod externa bona. Deniq; idem ostendunt poenarum differentiae quarum in inferno alias tolerabiliores fore praedixit Christus Matt. 11. 22. & 24. & in hac vita nec politica judicia nec censurae Ecclesiasticae eodem rigore & severitate in quibusvis erratis & delictis utuntur.

II. Hoc igitur extra controversiam posito quaeritur, An inter ea omnia, quae leviora censei possunt & debent, aliqua sint natura sua venialia, quae hominem mortis aeternae reum non reddant, sed tantum indignum efficiant Dei amicitia, & poenis temporalibus paternisque castigationibus subjiciant? Nos negamus, affirmant pontificij.

III. Affirmativam adversariorum opinionem ut ex eorum mente, quam
potest

potest fieri rectissime, intelligam, primum definitionem venialium peccatorum, deinde partitiones eorundem cognitae haberi necesse erit. Venialia peccata esse dicunt, quae nonnihil impediunt cursum ad Deum, non tamen ab eo avertunt, & facili negotio expiantur.

IV. Partitionem horum trimembrem tradunt: alia enim esse ajunt venialia à causa, quae ex ignorantia vel ex infirmitate committuntur: alia ab eventu, quae per poenitentiam expiantur: alia denique ex natura & ratione peccati, quae non sunt contraria caritati Dei, & proximi, quaeque proprie & absolute mortalibus opponuntur. De peccatis venialibus primi & secundi generis nulla est controversia: tantum de tertio: quod dividunt in duas species: alia enim dicuntur venialia ex genere suo, quae habent pro objecto rem malam & inordinatam, sed quae caritati Dei vel proximi non repugnet, quale est verbum otiosum, risus immodicus: alia ob imperfectiorem operis venialia efficiuntur, quia videlicet sola imperfectio operis facit, ut cum caritate pugnare non judicentur. Haec rursus in duo membra secari solent, ut ait Bellarmus: alia enim dicuntur venialia ex subreptione, quae non sunt perfecte voluntaria, quales sunt subiti motus cupiditatis, irae, invidentiae & alij similes: alia ex parvitate materiae, quae in re parva & levi committuntur, quale esset furtum unius oboli, quod neque proximum notabiliter laedit, neque ejusmodi est, ut apud aequos homines amicitiam tollere queat. His omnibus, quae sub complexu peccatorum ex natura sua venialium continentur, iram Dei & aeternae mortis reatum nos non incurere adversarij affirmant: id quod nos negamus.

V. Negativae nostrae assertionis sententia ne aliter, quam à nobis proponitur, à quoquam accipiat, sciendum est, peccatum, quod veniale dicitur, considerari dupliciter: primum in se & natura sua, nimirum secundum legem: deinde in eo quod illi accidit, nempe gratia Dei per Christum nobis parata & in Evangelio promissa. Ad Evangelij gratiam, quae omnibus poenitentibus & in Christum credentibus veniam promittit, & licet eorum peccata sint ut coccinum rubra, tamen albio-
ra quam nix est, fore pollicetur; in hac quaestione cum pontificijs controversa non respicimus: Ad legem cum respectum fieri dicimus, non temporariam aliquam & humanam h. e. civilem vel ecclesiasticam intelligimus, quarum respectu quaedam peccata dici & haberi venialia, h. e. talia, in quae publice non animadvertatur, concedimus: sed aeternam & divinam, secundum cujus praescriptum, ullum peccatum natura sua

venia-

veniale, quod iram Dei & aeternas pœnas non mereatur, esse aut dici posse negamus: Idq; testimonijs sacrarum literarum & rationibus certis confirmamus.

VI. Testimonia scripturæ sunt hæc: Deut. 28. 36. Gal. 3. v. 10. Maledictus omnis qui non permanserit in omnibus, quæ scripta sunt in libro legis, nec eadem opere perficit. Ezech. 18. v. 4. Anima quæ peccaverit, ipsa morietur. Roman. 6. 23. stipendium peccati mors. Iacob. 2. v. 10. Qui totam legem servaverit, offenderit autem in uno, factus est omnium reus.

VII. Rationes dari possunt, cum aliæ, tum hæ, quas in medium afferimus: Prima: Quicquid damnat & execratur etiam minima peccata, illud nullum veniale, h. e. sua natura damnationis expers esse offendit. Lex damnat & execratur omnia etiam minima peccata, ut allegata scripturæ loca evincunt. E. nullum sua natura veniale esse offendit.

VIII. Secunda: Quod longè majorem in nobis, quam ab homine ullo in hac corruptione prestari potest, perfectionem sub-comminatione iræ Dei & aeternarum pœnarum requirit, illud ulli imperfectioni veniam nequaquam pollicetur. At lex id facit. E. ulli imperfectioni sive peccato veniam non pollicetur, & proinde sua natura, quæ ex lege tantum innotescit, nullum est veniale.

IX. Tercia: Si ullum sua natura veniale peccatum esset, idq; in lege describeretur tale, ut illi expiando pœnis temporalibus & pœternis castigationibus (quod volunt adversarij) satis fieri posset, mediator & salvator noster nec ab omni peccato nos redemisset & purgasset, nec toti legi satisfecisset. At ille nos ab omni peccato redemit & purgavit. Tit. 2. 14. 1. Iob. 1. 7. & toti legi pro nobis satis fecit, Mat. 5. 17. Ergo nullam sua natura est veniale peccatum.

X. Proxima superiori quæstio est: An atrocibus delictis, quæ mortalia dici consueverunt, tantum veniæ polliceatur Evangelium, ut si illis electi & sancti se polluant, gratiam & favorem Dei, fidem & Spiritum S. penitus non excutiant & amittant? Calviniani affirmant, nos negamus.

XI. Electos & sanctos cum nominamus, eos non intelligimus, qui donum regenerationis acceperunt, ad tempus credunt & postea desiciunt & peccant: sed qui, qua fide sunt donati, eam aut prorsus non abijciunt, aut ad

eandem ante finem vitæ se revocari patiuntur, & postmodum in ea piæ
decedunt. Atrocia delicta & mortalia peccata in Deum aut ho-
mines contra conscientiam commissa, quæ vocemus, notius est quam ut pro-
lixâ explanatione egeat. His quando gratiam & favorem Dei, fidem
& Spiritum Sanctum penitus excuti affirmamus, non finalem eo-
rum & æternam amissionem intelligimus (alioqui verè electos perire pos-
se contra scripturam diceremus) sed temporariam privationem & expul-
sionem asserimus.

XII. Assertioni nostræ fundamenta suggerunt testimonia & exempla
scripturæ: Testimonia scripturæ sunt hæc: Psal. 51. 13. Ne pro-
ijcias me à facie tua, & Spiritum tuum sanctum ne auferas à me, Ezech.
18. 24. 25. An delectando delector morte improbi? dicit Dominus: an-
non ut revertatur à vjjs suis & vivat? sed cum avertens se justus à justitia
sua facit iniquitatem secundum omnes abominationes, quas fecerit im-
probus, facit, hiccine vivet? Rom. 8. 13. 14. Debitorum sumus non carni,
ut secundum carnem vivamus. nam si secundum carnem vixeritis, fu-
turum ut moriamini: sed si Spiritu actiones corporis mortificetis, vive-
tis. Gal. 5. 19. 20. Manifesta sunt opera carnis: quæ sunt adulterium,
scortatio, impuritas, protervia, idolatria, veneficium, inimicitia, lites
& his similia; quæ prædico vobis, sicut & prædixi, eos qui talia agunt,
regni Dei non fore hæredes Eph. 5. 5. 6. Hoc scitote, quod quisquis est scort-
ator, aut impurus, aut avarus, aut cultor simulachrorum, non est ei hæredi-
tas in regno Christi & Dei. Ne quisquam decipiat vos sermonibus ina-
nibus: propter hæc enim venit ira Dei in homines contumaces. Col. 3. 5.
6. Mortificate membra vestra terrestria, scortationem, impuritatem, mol-
litiem, cupiditatem malam, & avaritiam quæ est idolatria: ob quæ ve-
nit ira Dei super homines contumaces.

XIII. Exempla in historia sacra & biblia occurrunt hæc:
Adami & Evæ, qui verè electi & gravissimo suo peccato iram Dei &
æternas pœnas meruerant, favoremq; Dei, fidem & Spiritum S. excu-
serant. Aaronis, cui ita iratus fuerat Deus, ut eum voluerit excindere, Davidis
adulteri & homicidæ, Petri Christum abnegantis, Thomæ increduli, &c.
qui omnes suis enormibus peccatis Dei gratiâ exciderunt, & fidem atq; si-
duciam de propitio Deo ad tempus amiserunt.

XIV. Postremò de peccato in Spiritum sanctum, quod mortale
reg. 1. 1. 2. dicitur 1. Joh. 5. 16. aliquid addere nec inconveniens nec inuti-
le foret

te foret. nam & de ejus definitione vera, & Quæ præ ceteris omnibus quan-
 tumvis atrocibus, irremissibile sit & dicatur. discrepantes sunt non modò
 veterum, sed etiam recentiorum opiniones & sententiæ. verum quoniam
 superiora præter spem & propositum nostrum excurrerunt longius, nec pau-
 cu illa questio queat absolvi, tractatione illa omiſſa. finem hic facimus
 & concludimus.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ ΕΝ ΟΜΙΛΙΑ, ΟΤΙ
 ὅσα ἔστιν αἰτιᾶ τῆ κακῶν ὁ Θεός.

r. Q. Vnde
 Diabolus.

Πότεν ὁ Διάβολος, εἰ μὴ παρὰ τὸ θεῶ τὰ κακὰ; τὰ οὐ Φαμίρι;
 ὅτι ὁ αὐτὸς ἡμῖν δόκῃσιν καὶ πῶ τὸ ζητήματος τῆτε λόγος ὁ καὶ
 πῶ ἐν τῆς ἐν ἀνθρώποις πνηρίας διποδοθεῖς. ποτεν γὰ πνηρὸς ὁ ἀν-
 θρωπῶς; ἐκ τῆς οἰκείας αὐτῶ περιρρέσεως. ποτεν κακὸς ὁ Διάβο-
 λῶς; ἐκ τῆ αὐτῆς αἰτίας, ἀνταίρετον ἔχων καὶ αὐτὸς τῶν ζῶν καὶ
 ὅτι αὐτῶ κημῆρην τῶν ἐξέσιαν, ἡ παραμῆρην τῶ θεῶ, ἡ ἀλλοτριώ-
 ῆναι τὰ αγαθὰ. γαβριηλ ἄγγελῶ, καὶ παρέστηκεν ἐνώπιον τῶ θεῶ
 διηκεῖως: ὁ σατανᾶς ἄγγελῶ, καὶ ἐξέπεσε τῆς οἰκείας ταξέως πην-
 τελῶς: κακῆινον ἡ περιρρέσις ἐφύλαξε ἐν τοῖς ἀνω, καὶ τῶτον κα.
 πέριψε τὴ γνώμης τὸ αὐτεῖστον. ἐδῶατο γὰ κακῆν ὁ διπορατῆ-
 σαι, καὶ ἔτῶ μὴ ἐκπεσῆν: ἀλλὰ τὸ μὲν διεσώσατο τῆς ἀγάπης
 τῶ θεῶ τὸ ἀκρόρεσον, τὸν ἡ δόποβλητον εδειξεν ἡ ἐκ θεῶ ἀναχώρη-
 σις. τῶ τῶ ἐστὶ τὸ κακῶν, ἡ τῶ θεῶ ἀλλοτριώσις. μικρὰ περιροφῆ ὁ Φ-
 θαλμῶ, ἡ μετὰ ἡλῆς ἡμᾶς εἶναι ποῖς, ἡ μετὰ τῆς σκιᾶς τῶ σώμα-
 τῶ ἡμῶν: κακῆ μὲν ἀναβλέψαντι ἐπιμον τὸ φωτιδῆναι, διπο-
 νόσαντι ἡ πρὸς τῶν σκιᾶν, ἀναγκαῖα ἡ σιότῶσις. ἔτω πνηρὸς ὁ
 Διάβολῶ, ἐκ περιρρέσεως ἔχων τῶν πνηρίαν, ὁ φύσις ἀνπι-
 κημῆρην τῶ αγαθῶ. Πότεν οὐ αὐτῶ ὁ πρὸς ὑμᾶς πλεμος; ὅτι δοχεῖον
 ἀν πάσης κακείας, ἐδέξατο καὶ τῶ φθόνε τῶν νόσον καὶ ἐβάσκηεν ἡ-
 μῖν τὴ πηῆς. ὁ γὰ ἡνεγκεν ἡμῶν τῶν ἄλλοπον ζῶν τῶν ἐν τῶ παρα-
 δείσω, δόλοισ, ἡ καὶ μηχαναῖς ἐξαπατήσις τῶν ἀνθρώπων, καὶ τῶν ὀπι-
 θυμῶν αὐτῶ, ἡν ἔαχε πρὸς τὸ ὁμοιωθῆναι τῶ θεῶ, τὰ αὐτῆ πρὸς τῶν α-
 πατῶν διπορησιμῶν ἡ εδειξε τὸ ξύλον, καὶ ὀπηγγεῖλα-
 τὸ Διὰ βρώσεως αὐτῶ, ὁμοιον τῶ θεῶ

a. Q. Vnde
 Diabolo
 inimici-
 tia adver-
 sus homi-
 nes.

καταστήσιν.

